

Jaarplan 2017 Kenniscentrum Phrenos

Utrecht, 12 november 2016

Kennis delen over herstel, behandeling en participatie bij ernstige psychische aandoeningen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Reflectie en handelen; activiteiten op twee niveaus	4 – 5
3. Doelstellingen en activiteiten	6 - 15

Bijlage 1

[Publieksversie Meerjarenprogramma Kenniscentrum Phrenos 2016 - 2020](#)

1. Inleiding

In het Meerjarenprogramma 2016 – 2020 wordt beschreven op welke manier wij willen bijdragen aan de ambitie uit het plan *Over de brug*¹. In dit plan beschrijven wij het streven naar een derde meer herstel in 2025. In het meerjarenprogramma wordt deze ambitie uitgewerkt in specifieke doelstellingen en in activiteiten van Phrenos, die in samenwerking met deelnemende instellingen en andere partijen worden ontplooid. In het meerjarenprogramma schrijven we ook dat inhoudelijke trends in de ggz en de samenleving grote gevolgen hebben voor de inhoud en organisatie van de zorg, maar ook voor de kennisvragen die vanuit deze trends geformuleerd en beantwoord moeten worden. En dat impliceert weer dat ook een kenniscentrum als Phrenos over de brug moet komen. De inhoudelijke trends moeten immers richting geven aan de doelen en activiteiten van Phrenos in de komende jaren.

In het jaarplan 2017 gaan wij verder met richting geven. Zo bleek ook in 2016 tijdens het Bestuurdersoverleg² en de bijeenkomst van de Deelnemersraad³, dat er behoefte is aan overzicht, richting en samenwerking. Een verandering in gang zetten naar herstel ondersteunende zorg met beperkte middelen in een dynamische omgeving, is immers geen sinecure voor het werkveld. Om de richting van Phrenos te verhelderen onderscheiden wij de activiteiten van Phrenos voor 2017 en volgende jaren naar twee niveaus: het niveau van reflectie en dat van het handelen. Bij het niveau van reflectie gaat het om het bieden van overzicht, duiding en synthese. Bij het niveau van het handelen staat het helpen bij innoveren en implementeren centraal. Daarbij komen nieuwe activiteiten in beeld en prioriteren we bestaande activiteiten. Uiteraard is het zaak dat activiteiten op de twee niveaus naar elkaar verwijzen en elkaar voortdurend beïnvloeden. Tevens zal Phrenos in 2017 haar bijdrage leveren aan de veranderkracht van het veld door de hordes te identificeren die genomen moeten worden bij de implementatie van *Over de brug*.

De activiteiten voor 2017 werken we in hoofdstuk 3 uit binnen de vijf specifieke doelstellingen van het meerjarenprogramma en in het daarvoor opgestelde activiteitschema. Voor de toelichting op de doelstelling verwijzen we naar het meerjarenprogramma. Vanzelfsprekend zullen in 2017 vele activiteiten doorlopen omdat het vaak gaat om verplichtingen die in 2016, of soms eerder, zijn aangegaan. Nieuw is dat we transparant en kritisch reflecteren op de mate waarin de voorgenomen activiteiten aansluiten bij de prioritering en bij de begroting 2017. Om tot een optimale match te komen zal een bedrijfsplan worden opgesteld. In het volgende hoofdstuk volgt eerst een toelichting op de niveaus van reflectie en handelen.

---

¹ Over de brug, Couwenbergh, CH. en van Weeghel, W. en Projectgroep. Over de brug. Plan van Aanpak voor de behandeling, begeleiding en ondersteuning bij ernstige psychische aandoeningen. Utrecht: Kenniscentrum Phrenos, 2014.

² Overleg van Phrenos met de bestuurders van de aangesloten instellingen dat 1x per 2 jaar plaats vindt i.c. op 22 juni 2016.

³ De Deelnemersraad is het adviesorgaan van Phrenos bestaande uit vertegenwoordigers van de aangesloten instellingen. De raad komt twee per jaar bijeen. Op 13 april 2016 werd expliciet gevraagd om overzicht, duiding en keuzehulp.

2. Reflectie en handelen; activiteiten op twee niveaus

2.1 Niveau van reflectie: overzicht, duiding en synthese

Als in het afgelopen jaar één ding duidelijk is geworden is het wel dat het EPA-werkveld in deze verwarrende tijden grote behoefte heeft aan overzicht van, duiding van en samenhang tussen de vele nieuwe ideeën, praktijkvormen en beleidsontwikkelingen die zich aandienen in dit werkveld. Juist hierin moet Phrenos veel te bieden hebben. Na het maken van het plan *Over de brug* (2014) is Phrenos in 2016 hier al enigszins mee gestart:

- De werkconferentie Twee jaar na Over de brug op 21 september 2016.
- De Masterclass Onderzoek op 7 oktober 2016 waarin de vraag centraal staat hoe we de implementatiekloof kunnen dichten.
- Tijdens de deelnemersraad op 12 oktober 2016 een wapenschouw van allerlei nieuwe initiatieven en modellen in de EPA-zorg.

In 2017 willen we hierin de volgende stappen zetten:

- Reflectie op en synthese van alle zorgstandaarden en generieke modules, vanuit het perspectief van de EPA-zorg met als resultaat een verhelderend, beknopt document over de inhoud, essentie en samenhang van alle relevante zorgstandaarden en generieke modules. In het bijzonder voor de generieke module Ernstige Psychische Aandoeningen wordt bovendien een gebruiksvriendelijke samenvatting & handreiking ontwikkeld.
- Onze bijeenkomsten (studie, Deelnemersraad) en websites mede vanuit dat overzicht bieden en duidende perspectief programmeren en invullen.

Het bieden van overzicht, duiding en synthese zal pas slagen als dat in een bepaalde richting wijst, vanuit een idee waar het naar toe moet. Die richting hebben we natuurlijk in *Over de brug* en in het meerjarenprogramma al geformuleerd. Maar een visie is nooit statisch, vraagt voortdurend om reflectie en discussie, is onderhevig aan voortschrijdend inzicht. Het instellen van een permanente denktank of een Future Search⁴ over de ggz zou een goed alternatief zijn.

2.2 Niveau van het handelen: bijdragen aan het innoveren en implementeren

Phrenos zal explicieter dan voorheen een beredeneerde keuze moeten maken uit de veelheid van interventies die in de EPA-zorg van belang zijn. Daarvoor gelden tenminste twee criteria: mate van relevantie en mate van complexiteit. Wat betreft het soort activiteiten ten aanzien van de gekozen interventies kan het gaan om innovatie, evaluatie of implementatie.

Aan de hand van de vijf doelstellingen voor het meerjarenprogramma 2016-2020 maken we deze keuzes en geven we tevens aan bij welke activiteiten we een hoofdrol of een bijrol vervullen. De hoofd- of bijrol zegt meer over de rol van Phrenos t.o.v. de activiteit en/of het onderwerp dan over de relevantie van het onderwerp. Het onderscheid tussen hoofd- en bijrol is ingegeven door de noodzaak van Phrenos om zich in haar activiteiten te beperken.

---

⁴ Future Search is een krachtig verandermodel dat organisaties in staat stelt om snel gezamenlijke ambities te realiseren.

Doelstellingen

"Phrenos wil door kennisontwikkeling, -verspreiding en –toepassing, alsmede via beleidsbeïnvloeding, eraan bijdragen dat mensen met ernstige psychische aandoeningen:

- a) met succes aan hun persoonlijk herstel kunnen werken;
- b) ter bevordering van hun psychische én lichamelijke herstel de best mogelijke behandeling en zorg ontvangen;
- c) de gelegenheid krijgen om op de gebieden wonen, werken, leren en sociale contacten volop aan de samenleving deel te nemen;
- d) cliënten en hun naasten samenhang en continuïteit ervaren in alle behandel- en andere herstelondersteunende activiteiten; de transities in de zorg en ondersteuning (van intramuraal naar ambulante en eerstelijns, grotere rol van gemeenten) moeten daaraan bijdragen en uitmonden in goed georganiseerde lokale zorgnetwerken.
- e) Er werk wordt gemaakt van het voorkómen van ernstige psychische aandoeningen".

Ad a. Aan persoonlijk herstel kunnen werken

Hoofdrol: <ul style="list-style-type: none"> - WRAP - Open Dialogue - Herstelacademies /zelfregiecentra - Herstellen doe je zelf	Bijrol: <ul style="list-style-type: none"> - Resource Groups, ART
--	---

Ad b. Klinisch herstel

Hoofdrol: <ul style="list-style-type: none"> - Lichamelijke gezondheid - Comorbide verslaving - Trauma-sensitieve omgeving en traumabehandeling - Open Dialogue	Bijrol: <ul style="list-style-type: none"> - eHealth - Dwang & drang, ART - Comorbide verstandelijke beperking - F-ACT - HIC - IHT
---	--

Ad c. Maatschappelijk herstel

Hoofdrol: <ul style="list-style-type: none"> - IPS (arbeid en opleiding) - Destigmatisering (implementatie GM, Coral en Kennisconsortium) - Nieuwe wegen GGZ en Opvang	Bijrol: <ul style="list-style-type: none"> - Andere vormen dagbesteding - Sociale en intieme relaties - Forensische psychiatrie
--	---

Ad d. samenhang en continuïteit

Hoofdrol: <ul style="list-style-type: none"> - MoVIT / Monitoring Herstel voor iedereen (Implementatie GM EPA en ZS Psychose) - Synthese ZS-en en GM's voor EPA - ROM-EPA integrale herstelschaal - Implementatie Over de brug	Bijrol: <ul style="list-style-type: none"> - Voortgang decentralisaties en transities
--	---

Ad e. Preventie van EPA

Hoofdrol: <ul style="list-style-type: none"> - Taskforce preventie van EPA - IPS eerder in zorgcarrière inzetten - Netwerk Vroege Psychose	Bijrol: <ul style="list-style-type: none"> - Scholing Vroeg signalering en vroege Interventie
--	---

3. Doelstellingen en activiteiten

3.1 Centrale doelstelling

Kenniscentrum Phrenos wil door kennisontwikkeling, -verspreiding, -toepassing en door beleidsbeïnvloeding de ambitie van het plan van aanpak ernstige psychische aandoeningen *Over de brug* – in 2025 heeft een derde van de doelgroep persoonlijk, symptomatisch en maatschappelijk herstel bereikt – in Nederland helpen verwezenlijken. Deze ambitie impliceert dat alle leden van de doelgroep, waar ze zich ook in het zorglandschap bevinden, toegang moeten hebben tot 'goede zorg (= behandeling, begeleiding en ondersteuning)': interventies en –activiteiten die hun persoonlijk, maatschappelijke en symptomatisch herstel helpen bevorderen. In *Over de brug* is 'goede zorg' in twaalf punten uitgewerkt. Phrenos wil deze punten helpen realiseren.

Goede behandeling, begeleiding en ondersteuning

Doelen

1. Ondersteun herstel en bevorder empowerment.
2. Bevorder participatie en bestrijd stigmatisering.
3. Streef naar veiligheid (en het nemen van verantwoorde risico's).
4. Stem zorg af op iedere persoon ('personalized care').

Relaties

5. Investeer veel in een goede werkrelatie.
6. Ondersteun en werk samen met familie en andere naastbetrokkenen.
7. Werk aan effectieve betrekkingen in de bredere sociale omgeving.

Aanbod

8. Bied zorg die rekening houdt met de dimensies en fasen van herstel.
9. Bied zo veel mogelijk bewezen effectieve interventies.
10. Bevorder goede lichamelijke gezondheid en somatische zorg.
11. Bied integrale zorg die op continuïteit is gebaseerd.
12. Maak optimaal gebruik van nieuwe technologieën.

Vanuit de centrale doelstelling zijn 5 doelen geformuleerd die samen hangen met de aanbevelingen uit *Over de brug*. Hieronder geven we een toelichting en uitwerking van deze vijf doelstellingen.

3.2 Vijf doelstellingen voor de komende vijf jaren.

a) Phrenos wil bevorderen dat mensen met ernstige psychische aandoeningen, individueel en met elkaar, aan hun persoonlijk herstel kunnen werken.

We constateren dat Phrenos op dit gebied beschikt over een ruim activiteitenpalet. Ook sluit het programma voor 2017 goed aan bij de prioriteiten (2.2) en zijn de activiteiten grotendeels opgenomen in de begroting 2017. Een uitzondering geldt voor onderzoek naar de effectiviteit van WRAP in Nederland. Hiervoor wordt samen met het Trimbos Instituut gezocht naar financiële middelen.

Activiteiten in 2016-2020:

<ul style="list-style-type: none"> ➤ De Werkplaats Herstelondersteuning, waarin acht vooroplopende instellingen zich samen met Phrenos verenigd hebben, zal zijn activiteiten de komende jaren verder uitbouwen. Voor een deel is bekend hoe de vier gekozen ijkpunten voor herstel ondersteuning – eigen regie in de zorg, benutten ervaringskennis, toegang tot goede zorg en verbinding met de maatschappij – vorm kunnen krijgen in de praktijk. Eind 2016 / begin 2017 verschijnt een brochure van de Werkplaats over goede herstelondersteunende praktijken. ➤ We zullen ons de komende jaren inzetten om de waardevolle elementen van herstelondersteunende zorg te verdiepen en te borgen. Voor een ander deel weten we nog onvoldoende hoe de vertaling naar de praktijk eruit kan zien. Zo is de vraag naar de invulling van goede zorg vanuit een ‘open’ betekenisgeving zoals dat in de Finse praktijk van Open Dialogue gebeurt. Ook ligt er de vraag hoe het professionele behandelaanbod en de herstelactiviteiten voor en door cliënten zelf, elkaar kunnen aanvullen en versterken. In 2017 wordt door de Werkplaats een review gedaan over onderzoek naar herstel en herstelondersteunende zorg. ➤ De Werkplaats zal in 2017 de samenwerking met het actieplatform van bestuurders in de ggz “Herstel voor Iedereen” intensiveren. 	<p>Loopt door in 2017</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ In dat licht zal de Werkplaats Herstelondersteuning zich in ieder geval bezighouden met de positionering en ontwikkeling van herstelacademies en zelfregiecentra. Dit sluit aan bij <i>Over de Brug</i>, dat een centrale rol voor herstelacademies in een regionaal netwerk van zorg en ondersteuning aanbeveelt. De term herstelacademie (Engels: <i>Recovery College</i>) verwijst naar een concept dat ruimte maakt voor herstel en dat kernbegrippen als zelfhulp, ervaringsdeskundigheid, eigen regie, vrijplaats, maatschappelijk domein omvat en samenbrengt. De Werkplaats zal de ontwikkeling en inrichting van Herstelacademies in het bredere maatschappelijke domein en met een verbinding met alle betrokken partijen, verder ondersteunen. Eind 2016 / begin 2017 verschijnt een brochure van de Werkplaats. Het LPGGz werkt aan zelfregie-versterkende netwerken. De Werkplaats en het LPGGz zullen hierin nauw samenwerken. 	<p>Loopt door in 2017</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ De introductie van WRAP (Wellness Recovery Action Plan) is tot nu toe succesvol verlopen in Nederland. Dit niet aan diagnoses gebonden zelfhulpinstrument geeft mensen een goed handvat in hun herstelproces. Bovendien kunnen ervaringsdeskundigen door de scholing tot WRAP-facilitators hun onderscheidende inzet vormgeven. De komende jaren zullen we de WRAP-praktijk in Nederland verder uitbouwen en goed gaan borgen. Daartoe zullen we de komende jaren na- en bijscholingen organiseren voor (Advanced) WRAP-facilitators, mede ten behoeve van hun registratie bij het Mary Ellen Copeland Center. Tevens willen we onderzoek doen naar zowel de implementatievoorwaarden als de effectiviteit van WRAP in de Nederlandse context. 	<p>Loopt door in 2017</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verder zal Phrenos blijven werken aan betere condities voor ervaringsdeskundigheid in de praktijk. We zullen ons vooral inzetten voor een goede bekostiging van 	<p>Loopt door in 2017</p>

<p>ervaringsdeskundigen en een geaccrediteerde opleiding. In 2016 besloot de Nederlandse Zorgautoriteit om onder voorwaarden het beroep van Ervaringsdeskundige te erkennen. Dit succes was mede te danken aan leden van de Werkplaats in samenwerking met GGZ Nederland. Een van de voorwaarden van de NZa heeft betrekking op de harmonisering van het onderwijs. Phrenos is najaar 2016 samen met het Trimbos Instituut gestart met het project Opleidingscurricula Ervaringsdeskundige (gehonoreerde implementatiecall van het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling ggz).</p> <p>➤ In het platform F-ACT Ervaringsdeskundigheid zullen we de verdere professionalisering en positionering van ervaringswerkers in F-ACT-teams ondersteunen evenals de uitbouw van herstelondersteunende zorg in F-ACT.</p>	
<p>➤ In Nederland heeft het concept resource groups – een door de cliënt zelf samengestelde groep mensen (familie, vrienden, professionele hulpverleners, etcetera) die voor continuïteit in de ondersteuning zorgen – snel aan betekenis gewonnen. Inmiddels zijn bij een aantal GGz-instellingen (deelnemers van Phrenos) de eerste praktijken op dit gebied van start gegaan, wordt er gewerkt aan verdere modelontwikkeling en staat er een multisite effectstudie naar de resource groups op stapel. Eind 2016 neemt Phrenos deel aan een studiereis naar Zweden over RACT. Interessante vraag is of deze resource groups zich tot een succesvolle vorm van informele herstelondersteunende zorg kunnen ontwikkelen.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Vanuit GGz Breburg is het initiatief genomen om onder de noemer ART (ART: Actief heRstel in de Triade) een landelijk verbindend, inspirerend kader voor de langdurige woonzorg te ontwikkelen. De uitdagingen zijn: herstelondersteunend werken bij een groep cliënten bij wie dat niet vanzelfsprekend lijkt, aansluiten bij het gewone leven, verminderen van dwang en drang, en het bieden van een hoopgevend perspectief. In 2016 is het boek De kunst van ART verschenen waarvan Jaap van Weeghel een van de auteurs was. Phrenos zal de komende jaren bijdragen aan de verspreiding en de implementatie van het ART-concept.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Phrenos zal de komende jaren de bewezen effectieve cursus Herstellen Doe je Zelf aanbieden. Dit betekent dat we ondersteuning zullen bieden bij de implementatie, doorontwikkeling en borging van deze cursus.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Vanuit het platform Rehabilitatie en Ouderen zal, mede op basis van goede praktijkvoorbeelden, bekeken worden hoe ondersteuning van herstel specifiek bij ouderen met een psychiatrische achtergrond vorm moet krijgen.</p> <p>➤ In 2017 loopt een door Phrenos ondersteunde pilot “Training in gesprek raken over zingeving” bij GGZ Friesland en Levanto.</p>	Loopt door in 2017 Afronding juli 2017

b) Phrenos wil bevorderen dat mensen uit de doelgroep de best mogelijke behandeling en zorg ontvangen, waardoor hun psychische én lichamelijke gezondheid substantieel kan verbeteren (symptomatisch herstel)

Alhoewel er in 2017 aan relevante activiteiten wordt gewerkt moeten we vaststellen dat het geheel nog onvoldoende aansluit bij de 3 gestelde prioriteiten: lichamelijke gezondheid, comorbide verslaving en trauma sensitieve omgeving en - behandeling. Ook in de begroting 2017 is hiervoor nog geen ruimte gevonden.

Activiteiten in 2016-2020:

<p>➤ Kennisverspreiding over behandelinterventies vindt vanuit Phrenos plaats in de vorm van publicaties (zoals het Handboek Vroege Psychose), cursussen (via de stichting cognitie & psychose) met name op het gebied van vroegdetectie en vroegbehandeling, congressen (vooral het jaarlijkse Phrenos Psychosecongres) en andere studiebijeenkomsten (vooral de jaarlijkse Masterclass Vroege Psychose en de jaarlijkse Netwerkonferentie van het Netwerk Vroege Psychose).</p>	<p>Loopt door in 2017</p>
<p>➤ De activiteiten van Phrenos op het terrein van behandeling kunnen beslist worden uitgebreid. Dat kan onder meer gebeuren vanuit de vraag hoe behandeling behalve aan het bevorderen van symptomatisch herstel, ook bijdragen kunnen leveren aan het persoonlijk en maatschappelijk herstel van cliënten. Zo zien we steeds vaker interventies waarin behandeling en rehabilitatie hand in hand gaan. Phrenos heeft al ervaring opgedaan met de toevoeging van behandelinterventies bij IPS in het onderzoek naar IPS en cognitieve remediatie in VIP-teams. Phrenos heeft de ambitie om de komende jaren een actieve rol te vervullen in de kennisontwikkeling op dit terrein. Kansrijk is onder meer de toevoeging van psychologische behandelinterventies (cognitieve gedragstherapie, remoralisatie-interventies, motiverende gespreksvoering, traumabehandeling) aan leefstijl- en andere rehabilitatieprogramma's.</p>	<p>Loopt door in 2017</p>
<p>➤ In 2017 zal Phrenos nagaan op welke wijze zij een bijdrage kan leveren aan de kennisontwikkeling en implementatie van een trauma-sensitieve (zorg-)omgeving.</p>	<p>Start in 2017</p>
<p>➤ In 2016 en 2017 worden belangrijke stappen richting 'goede behandeling en zorg' gezet, namelijk door de ontwikkeling van de Generieke Module Ernstige Psychische Aandoeningen (vanuit het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz en NVvP) en de nauw daarmee verbonden Leidraad Ernstige Psychische Aandoeningen voor psychiaters (vanuit NVvP). Phrenos is, samen met het Trimbos-instituut, de uitvoerder van het project GM EPA. De module wordt in het voorjaar 2017 opgeleverd.</p> <p>➤ Om de implementatie te bevorderen zal Phrenos zorg dragen voor de ontwikkeling van een samenvatting & handreiking bij de module.</p>	<p>Afronding april 2017</p> <p>Start in 2017</p>
<p>➤ Vergelijkbare stappen worden gezet in de ontwikkeling van de richtlijn Vroege Psychose. Phrenos zal via het Netwerk Vroege Psychose nauw betrokken zijn bij de implementatie van behandelinterventies die in de richtlijn worden aanbevolen.</p>	<p>Loopt door in 2017</p>

<p>➤ Op dit moment is het onderwerp 'zorg voor lichamelijke gezondheid' afwezig in het activiteitenpakket van Phrenos. Het ontwikkelen van de Generieke Module Ernstige Psychische Aandoeningen kan aanleiding zijn om na te gaan welke bijdragen Phrenos de komende jaren op dit thema zou kunnen leveren.</p>	Start in 2017
<p>➤ Een ander belangrijk thema is de behandeling van (co-morbide) verslavingen bij mensen met ernstige psychische aandoeningen. Inmiddels is er samenwerking op gang gekomen tussen Resultaten Scoren en Phrenos. In 2016 is in een eerste expertmeeting verkend welke kennisactiviteiten over verslavingsbehandeling en EPA-zorg gezamenlijk opgepakt moeten worden. Najaar 2016 stellen de Kenniscentra een kennisagenda op.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Behandeling en zelfmanagement zullen steeds vaker bestaan uit een combinatie van face-to-facecontacten en e-mental health toepassingen. Phrenos heeft tot nu toe in de kennisontwikkeling rond dit thema geen rol van betekenis gespeeld. In het kader van het innovatieve landelijke aanjaagprogramma Nieuwe Wegen GGz en Opvang, zal Phrenos bijdragen aan de kennisontwikkeling en verspreiding.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Het is een permanente uitdaging om effectieve alternatieven voor dwang en drang te ontwikkelen en in de zorg te verankeren. Phrenos wil eraan bijdragen dat kennis over alternatieve benaderingen beschikbaar komt voor de praktijk.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Een groot deel van de vernieuwende en integrale behandeling voor mensen met ernstige psychische aandoeningen vindt plaats in (F-) ACT- en VIP-teams en andere gespecialiseerde ambulante teams, en voor de klinische zorg in High Intensive Care (HIC)-afdelingen. Phrenos zal nauw met F-ACT Nederland en de stichting HIC samenwerken om deze vormen van integrale behandeling te stimuleren.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Tot slot zal Phrenos aandacht besteden aan innovatieve benaderingen in de behandeling. Hierbij denken we in ieder geval aan nieuwe vormen van suicidepreventie en aan de uit Finland afkomstige Open Dialogue. Deze methode betreft vanaf het eerste contact het netwerk van de cliënt bij de behandeling; in de open dialoog wordt ruimte gemaakt voor ieders ervaringen om zo gezamenlijke afspraken te maken over behandeling en ondersteuning. De methode ondersteunt een organisatie van zorg die flexibiliteit en continuïteit garandeert.</p> <p>➤ Binnen de Werkplaats Herstelondersteuning starten in 2017 vier pilots Peer-supported Open Dialogue (POD).</p>	Start in 2017

c) Phrenos wil bevorderen dat mensen uit de doelgroep gelegenheid hebben om naar eigen wensen aan de samenleving deel te nemen: maatschappelijk herstel op de gebieden wonen, contacten, werk, onderwijs en andere activiteiten.

De voorgenomen activiteiten voor 2017 sluiten goed aan bij de gestelde prioriteiten en zijn geborgd in de begroting 2017.

Activiteiten in 2016-2020:

<ul style="list-style-type: none"> ➤ We zullen onze huidige activiteiten met betrekking tot IPS (Individuele Plaatsing en Steun): een bewezen effectieve methode om cliënten naar en in reguliere arbeid te begeleiden) voortzetten en verder uitbouwen. De vraag naar IPS-scholing, -implementatieondersteuning en -modeltrouwmetingen neemt namelijk zienderogen toe. In 2016 zijn successen geboekt m.b.t. adequate financiering van de IPS-praktijk. Het Zorginstituut Nederland verklaarde dat de eerste verkennende gesprekken met de cliënt tot het domein van geneeskundige zorg kan worden gerekend. Ook het UWV levert een bijdrage aan de duurzame bekostiging van IPS door de introductie van een nieuwe subsidieregeling. Phrenos blijft zich in 2017 inspannen voor de bekostiging van IPS voor mensen met een gemeentelijke uitkering en voor mensen zonder een uitkering. ➤ Ter versterking van onze IPS activiteiten wordt in 2017 het eerste IPS Handboek voor de Nederlandse praktijk gepubliceerd. In dat handboek wordt praktische, wetenschappelijke en ervaringskennis systematisch gebundeld over IPS. ➤ Verder continueren we onze deelname aan de internationale IPS learning community dat wordt geleid vanuit het Rockville Institute in Maryland de Verenigde Staten (voorheen vanuit Dartmouth University in New Hampshire). In dit samenwerkingsverband doen wij veel kennis en inspiratie op. 	<p>Loopt door in 2017</p> <p>Afronding juli 2017</p> <p>Loopt door in 2017</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ IPS-begeleiding naar opleidingen verdient de komende jaren extra aandacht en kennisontwikkeling. We pakken dit op door in een internationale werkgroep een speciale modelgetrouwheidsmaat voor IPS-bij-opleidingen te ontwikkelen. 	<p>Loopt door in 2017</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verder staat begeleiding in werk én opleiding centraal in de effectstudie die wij de komende jaren in vijftien vroege psychoseteams (verdeeld over 10 instellingen) voortzetten naar IPS verrijkt met een cognitieve remediatie-interventie (de CREW-studie; gefinancierd door het Ministerie van SZW). Een andere interventie die in deze studie (als integraal onderdeel van IPS) is opgenomen is CORAL: deze door Phrenos uit het Engels vertaalde beslissingshulp ondersteunt werkzoekende en werkende cliënten bij de vraag in hoeverre en op welke manier zij in de werkomgeving open kunnen zijn over hun psychische aandoening. ➤ In opdracht van Samen Sterk zonder Stigma ontwikkelt Phrenos in 2017 een verbeterde module Coral bestaande uit in de eerste plaats een brochure voor cliënten en (toekomstige) werknemers met psychische klachten (zelfhulp), maar ook een instructie- of trainingsprogramma voor hulp- en dienstverleners en een trainershandleiding. De module moet in een gecontroleerde studie op zijn effecten onderzocht kunnen worden. 	<p>Loopt door in 2017</p> <p>Start in 2017</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ We ontwikkelen en onderhouden de komende jaren een website IPS die ten dienste staat van cliënten en hun naasten, professionals die werken bij gemeenten, UWV en ggz en bezig zijn om mensen met psychische aandoeningen naar werk te begeleiden. Naast het eerdergenoemde Handboek IPS 	<p>Loopt door in 2017</p>

<p>en de module Coral beschikken we in 2017 over een website IPS www.werkenmetIPS.nl en een app als hulpmiddel voor cliënten. Phrenos heeft de website en app met subsidie van UWV ontwikkeld en zal deze samen met een landelijke redactieraad onderhouden.</p>	
<p>➤ Phrenos heeft in de afgelopen jaren nog weinig activiteiten ontplooid op een aantal andere gebieden die van groot belang zijn voor het persoonlijke en maatschappelijke herstel, namelijk zinnvolle dagbesteding, sociale relaties en wonen. Daarom willen we in de komende jaren gerichte aandacht aan deze thema's besteden. Vooral nog zullen we dit doen in het kader van het landelijke aanjaagprogramma GGz en Opvang dat aandacht schenkt aan deze thema's. Phrenos is één van de uitvoerders van dit programma, en zal erin samenwerken met andere kennisinstituten (Vilans, Movisie, Trimbos-instituut).</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ Verder staan vernieuwende initiatieven op het gebied van huisvesting en woonbegeleiding centraal in het volgende Jaarboek Participatie dat in nauwe samenwerking met de RIBW Alliantie tot stand zal komen.</p>	Afronding juli 2017
<p>➤ Het Netwerk Vroege Psychose ontplooit activiteiten betreffende de rijbevoegdheid na een psychose. In 2016 is in samenwerking met de NVvP, bij de Stichting Kwaliteitsgelden Medisch Specialisten een financieringsaanvraag ingediend en gehonoreerd. Doel is een verbeterd advies op basis van literatuurstudie. Een werkgroep bestaande uit experts vanuit het Netwerk en naar behoefte uit andere gremia, schrijft voor 31 december 2016 i.s.m. NVvP een vernieuwde adviesnota, die na een commentaarronde voor 1 mei 2017 wordt ingediend.</p>	Afronding mei 2017
<p>➤ Tot slot zullen we ons ook in de komende jaren blijven inspannen om het stigma op (ernstige) psychische aandoeningen te bestrijden. Zo heeft Phrenos de projectleiding voor het ontwikkelen van de Generieke module Destigmatisering (opdrachtgever: Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz). Deze module wordt eind 2016 opgeleverd en omvat alle kennis over effectieve stigmabestrijding. De module bouwt voort op de kennis die in het eerste Nederlandse 'Handboek Destigmatisering bij psychische aandoeningen' bijeen is gebracht (2015).</p> <p>➤ Meer in het algemeen zullen we de komende periode bijdragen aan verdere kennisontwikkeling en –toepassing op dit terrein, en wel door het initiatief te nemen tot de oprichting van een landelijk kennisconsortium op dit gebied, waaraan naast Phrenos onder andere ook de stichting Samen Sterk zonder Stigma en onderzoeksgroepen van de Rijksuniversiteit Groningen, Tilburg University en de Universiteit Maastricht zullen gaan deelnemen.</p>	<p>Afronding januari 2017</p> <p>Loopt door in 2017</p>

d) Phrenos wil bevorderen dat cliënten en hun naastbetrokkenen samenhang en continuïteit ervaren in alle herstelondersteunende activiteiten; de transities in de zorg (naar ambulant en eerste lijn, grote rol gemeenten) moeten resulteren in goed georganiseerde lokale zorgnetwerken.

Met het activiteitenpakket voor 2017 zijn we al goed op weg met het aanpakken van onze prioriteiten op het gebied van continuïteit en samenhang in de zorg. Helaas is op dit moment nog geen capaciteit gevonden voor het opstellen van het synthese document.

Activiteiten 2016-2020:

<p>➤ Op landelijk niveau werken we aan de gewenste samenhang in het zorgaanbod door de ontwikkeling van de Generieke Module Ernstige Psychische Aandoeningen. Deze module wordt voorjaar 2017 opgeleverd. Verder participeren we vanuit Phrenos in de ontwikkeling van andere relevante generieke modules en zorgstandaarden, zoals zorgstandaard psychose, multidisciplinaire module Vroege Psychose, Generieke Module herstel ondersteunende zorg, de Zorgstandaarden opiatenverslaving en alcoholverslaving, Generieke module Stemmen horen en de Generieke Module Samenwerking en ondersteuning naastbetrokkenen van mensen met psychische problematiek.</p> <p>Het voorgaande laat zien dat het bij 'goede zorg bij EPA' gaat om vele interventies, methodieken en benaderingen. Daarom is het gevaar groot dat hulpverleners door de bomen het bos niet meer zien, er niet in slagen om integrale zorg te bieden en uit de mogelijke ingrediënten, in samenspraak met de cliënt, een gepersonaliseerd plan op te stellen.</p> <p>➤ Om de implementatie van de zorgstandaarden, richtlijnen en modules te ondersteunen wil Phrenos vanuit het perspectief van de EPA-zorg een verhelderend beknopt document opstellen over de inhoud, essentie en samenhang van alle relevante zorgstandaarden en generieke modules.</p>	<p>Afronding april 2017</p> <p>Start in 2017</p>
<p>➤ Phrenos participeert in de Erkenningscommissie Langdurige GGZ waarin interventies worden beoordeeld. De ontwikkeling van het erkenningstraject voor de langdurige ggz maakt deel uit van het project 'Good Practices in de Care' van het Zorginstituut Nederland. Het Trimbos-instituut is hierbij verantwoordelijk voor de langdurige GGz. Interventies worden beoordeeld door een onafhankelijke Erkenningscommissie van deskundigen uit wetenschap, praktijk en beleid.</p>	<p>Loopt door in 2017</p>
<p>➤ Phrenos signaleert relevante ontwikkelingen op het gebied van rehabilitatie en (vroege) psychose zorg in het buitenland onder meer door middel van het screenen van buitenlandse vaktijdschriften op relevante artikelen, het samenvatten, vertalen van deze artikelen en het tot slot verspreiden van de samenvattingen (de "Signaleringen").</p>	<p>Loopt door in 2017</p>
<p>➤ De expertraad ROM-EPA heeft in 2016 een handzame integrale herstelschaal ontwikkeld. De voorbereidingen voor de validatiefase van het instrument zijn in volle gang. Verwacht wordt dat de validatie eind 2016 kan starten en in 2017 afgerond zal worden. De leden van de expertraad en</p>	<p>Loopt door in 2017</p>

<p>hun instellingen zijn bereid om zelf in de validatie te investeren. Ook Phrenos zal als voorzitter van de expertraad naar beste vermogen investeren. Ook kan een instrument als I.ROC bijdragen aan meer samenhang en herstelgerichtheid in de dagelijkse zorgverlening aan mensen uit de doelgroep.</p>	
<p>➤ Voor de komende jaren zal Phrenos de kennisontwikkeling op het gebied van lokale ondersteuningsnetwerken in het kader van de Wmo volgen en ondersteunen, aansluitend op al bestaande netwerken op het gebied van zorg, wonen, veiligheid en participatie.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ In het kader van de implementatie van de richtlijnen , modules en zorgstandaarden wordt eind 2016 gestart met de ontwikkeling van het Model voor Intercollegiale Toetsing (MoVIT). De MoVIT (subsidie Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGZ) is aangevraagd door GGZ inGeest en wordt door Phrenos samen met diverse partijen ontwikkeld. In dit model bezoeken beroepsgenoten elkaar en kijken als het ware bij elkaar ‘in de keuken’ kijken, met als doel wederzijdse inspiratie, reflectie op de eigen zorgpraktijk, en toetsing en verbetering van de kwaliteit van zorgverlening en/of -organisatie. Het model beoogt professionals te ondersteunen bij het toetsen in hoeverre hun huidige praktijk aansluit op kwaliteitsstandaarden op hun werkterrein en waar verbeterpunten liggen. De perspectieven van zowel management als professionals uit GGz instellingen worden meegenomen, maar ook die van patiënten en familie, niet alleen wat betreft het geven van feedback, maar ook in de ontwikkeling, uitvoering en toetsing van het model. Daarnaast wordt aan maatschappelijke samenwerkingspartners gevraagd input te geven. In het ontwikkeltraject vinden twee pilots plaats waarbij als basis de zorgstandaard Psychose en de generieke module Ernstige Psychische Aandoeningen geldt. Met het bestuurdersplatform Herstel voor Iedereen wordt besproken hoe de MoVIT bij de monitoring en bevordering van hun plannen kan worden ingezet.</p>	Start in 2017
<p>➤ Tot slot wil Phrenos de voortgang van de decentralisaties en transities in de zorg goed volgen, inclusief gepaste aandacht voor alles wat daarin mis kan gaan. Denk hierbij aan de actuele discussies over ‘verwarde personen’ in onze samenleving. Maar ook aan het identificeren van hordes bij de implementatie van het plan van aanpak <i>Over de brug</i>.</p>	Loopt door in 2017

e) Phrenos wil eraan bijdragen dat de preventie van ernstige psychische aandoeningen serieus ter hand wordt genomen.

Het activiteitenpakket ter preventie van ernstige psychische aandoeningen is met uitzondering van het Netwerk Vroege Psychose nog beperkt. Het zou een impuls krijgen door de oprichting van een task force. Phrenos zal in 2017 de behoefte aan zo'n task force verkennen en een initiatief in dezen actief ondersteunen.

Activiteiten in 2016-2020:

<p>➤ Dit thema valt deels buiten het kader van de EPA-zorg in engere zin, en moet in nauwe samenwerking met de andere GGz-kenniscentra worden opgepakt. We denken hierbij aan de oprichting van een task force, waarin onder meer behandelaars en ervaringsdeskundigen vanuit verschillende diagnosegroepen vertegenwoordigd zijn.</p>	Start in 2017
<p>➤ De belangrijkste activiteiten van Phrenos die raken aan dit thema lopen via het Netwerk Vroege Psychose. Dit Netwerk heeft bij uitstek de doelstelling om in een zo vroeg mogelijk stadium de problematiek te herkennen en goede zorg te verlenen waardoor erger voorkomen kan worden. In het Netwerk zijn vooral Vroege Interventieteams Psychose, maar ook andere organisatievormen van vroege psychosezorg verenigd. De activiteiten van het Netwerk zijn gericht op de kwaliteitsbevordering van deze zorg.</p> <p>➤ Enkele cursussen op het gebied van vroegdetectie en vroegbehandeling worden via de stichting Cognitie & psychose aangeboden.</p>	Loopt door in 2017
<p>➤ De inzet van IPS eerder in de zorgcarrière vormt een onderdeel van de eerder beschreven IPS-activiteiten.</p>	Loopt door in 2017